

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 43/2020-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcu Petra Straku a sudcu Martina Vernarského (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s. r. o., Kuzmányho 29, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Rybár, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 169/2017 z 10. januára 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 169/2017 z 10. januára 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 169/2017 z 10. januára 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 289,01 € (slovom dvestoosemdesiatdeväť eur a jeden cent) na účet jej právneho zástupcu, obchodnej spoločnosti Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s. r. o., Kuzmányho 29, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažostná argumentácia a priebeh konania po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 43/2020-24 zo 4. februára 2020 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 169/2017 z 10. januára 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti, z jej príloh a pripojeného spisu Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 49/2016 domáhala vydania bezdôvodného obohatenia od obchodnej spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o. (ďalej len „žalovaná“), v sume 2 863,98 € s príslušenstvom, dôvodiac, že so žalovanou uzatvorila zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktoré neobsahovali údaj o ročnej percentuálnej miere nákladov v zmysle § 4 ods. 2 písm. g) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), dohodnutá odplata odporuje zákonu, dobrým mravom, a teda úvery poskytnuté na základe týchto zmlúv sa považujú za bezúročné a bez poplatkov. Keďže žalovaná od sťažovateľky prijala plnenia

nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov, došlo na jej strane k vzniku bezdôvodného obohatenia, ktoré je povinná vydať sťažovateľke.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 5 C 49/2016-67 zo 14. júna 2016 žalobu zamietol a sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že nárok sťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia je premlčaný v subjektívnej dvojročnej premlčacej dobe, ako aj v trojročnej objektívnej premlčacej dobe, pričom žalovaná vzniesla námietku premlčania. Konštatoval, že sťažovateľka sa skutočne dozvedela, že na jej úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu tým dňom, keď zaplatila splátku, ktorou reálne splatila požičané finančné prostriedky podľa jednotlivých zmlúv a zaplatila finančné prostriedky navyše. Tvrdenia sťažovateľky o tom, že o bezdôvodnom obohatení sa dozvedela po tom, keď ju kontaktoval pán [REDAKOVANÉ], považoval za účelové. Rovnako považoval za účelové tvrdenie sťažovateľky, že prijatie plnenia predstavujúceho bezdôvodné obohatenie bolo úmyselným konaním žalovanej.

4. O odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k. 5 C 49/2016-67 zo 14. júna 2016 rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 7 Co 302/2016-105 z 9. novembra 2016 tak, že napadnutý rozsudok potvrdil, pričom sa stotožnil so záverom okresného súdu o uplynutí subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia. Pre účely posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 107 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 67/2011, podľa ktorého „*oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. To, kedy sa oprávnený dozvedel (dospel k záveru), ako takýto jeho nárok, vyplývajúci z týchto skutkových okolností, možno právne kvalifikovať, nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby vôbec relevantné.*“. Krajský súd ďalej zdôraznil, že okolnosti, za ktorých sa spotrebiteľský úver považuje za bezúročný a bez poplatkov, sú uvedené priamo v zákone o spotrebiteľských úveroch. Vedomosť žalobkyne ako spotrebiteľa o bezúročnosti

a bezpoplatkovosti jej úveru je potrebné preto spájať s touto skutočnosťou, t. j. vedomosťou o existencii predmetného zákona. Subjektívna premlčacia doba tak pri jednotlivých zmluvách začala plynúť po zaplatení tej splátky, ktorou sťažovateľka plnila nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Poukázala na to, že odvolací súd vychádzal z domnienok, keď bežnému spotrebiteľovi ukladá povinnosť znalosti právnych predpisov. Súdy vedomosť sťažovateľky o bezúročnosti a bezpoplatkovosti vyvodzovali zo skutočnosti o jej vedomosti o existencii zákona o spotrebiteľských úveroch. Sťažovateľka však nie je subjektom poskytujúcim spotrebiteľské úvery, nemala vedomosť, čo všetko má zmluva obsahovať, nemala vedomosť ani o tom, že ak v zmluve nie je uvedená ročná percentuálna miera nákladov, má to pre ňu relevantný právny význam. Do pozornosti dala rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012, podľa ktorého princíp, že neznalosť zákona neospravedlňuje, v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa, neinformovanosť spotrebiteľa v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Krajský súd vec nesprávne právne posúdil, na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné. Rozhodnutie vychádza z domnienok, pričom pre skutočné začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby je potrebná skutočná, preukázaná vedomosť oprávneného, že sa na jeho úkor niekto bezdôvodne obohatil.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky podľa § 447 písm. c) CSP odmietol. Konštatoval, že sťažovateľka nedôvodne tvrdí, že právna otázka, ktorú nastolila v dovolaní, nebola ešte dovolacím súdom vyriešená. V tomto smere poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 1 Cdo 67/2011 a sp. zn. 5 Cdo 121/2009. Dovolanie preto vyhodnotil ako neprípustné. Vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012, ktorým sťažovateľka v dovolaní argumentovala s ohľadom na prelomenie princípu „*vigilantibus iura scripta sunt*“ v spotrebiteľských veciach, konštatoval, že rozhodnutie bolo „*vydané v skutkovo a právne odlišnej (exekučnej) veci, lišiacej sa od predmetného sporu žalobkyne a žalovanej nielen z hľadiska podstaty*

a účelu konania, ale aj procesného postavenia spotrebiteľa. Nie bezvýznamnou je tu tiež okolnosť, že v konaní sp. zn. 6 MCdo 9/2012 poukázal najvyšší súd na uvedený princíp v súvislosti s riešením procesnej otázky (oprávnenia exekučného súdu skúmať právomoc rozhodcovského súdu vydať rozhodcovský rozsudok); v danom prípade ale žalovaná v dovolaní vzťahuje uplatnenie tohto princípu na riešenie hmotnoprávnej otázky (začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby).“.

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že «... dovolací súd nepostupoval správne, ak odmietol dovolanie s poukazom na rozhodnutie NS SR so sp. zn. 1 Cdo 67/2011, kde mala byť totožná právna otázka už vyriešená. V predmetom konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 67/2011 totiž dovolací súd riešil absolútne odlišnú právnu otázku, ktorá sa týkala absolútne odlišného skutkového stavu, odlišnej skutkovej podstaty získaného bezdôvodného obohatenia (plnenie bez právneho dôvodu namiesto plnenia z neplatného právneho dôvodu) a bez akéhokoľvek spotrebiteľského prvku, ktorý má taktiež pre posúdenie veci zásadný význam.

V dovolacom prípade (vo veci ktorej sa týka táto sťažnosť) však išlo o celkom iný prípad, kedy sťažovateľ plnil na základe uzatvorenej spotrebiteľskej úverovej zmluvy - t.j. sťažovateľ plnil to, čo mu výslovne vyplývalo priamo z uzatvoreného právneho úkonu - plnil svoje povinnosti splácať na účet svojho veriteľa jednotlivé splátky úveru, ako mu táto povinnosť vyplývala zo zmluvy o úvere.

Následne až potom, ako by sa sťažovateľ skutočne dozvedel podstatnú skutočnosť – že na jeho zmluvu o úvere sa uplatňuje zákonná fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti - by bolo možné hovoriť o tom, že sťažovateľ skutočne spoznal všetky podstatné skutkové okolnosti týkajúce sa bezdôvodného obohatenia (t.j. že jeho zmluva o úvere má vady pre ktoré sa neuplatnia všetky povinnosti z nej vyplývajúce): následne by už nevedomosť sťažovateľa o tom, že plnenie nad rozsah poskytnutej istiny úveru, je možné kvalifikovať ako bezdôvodné obohatenie, nebola žiadnym spôsobom podstatná. Teda iba právna kvalifikácia plnenia ako takého (jeho podradenie pod inštitút bezdôvodného obohatenia), by nemala a nemá význam pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby, avšak, vždy je nevyhnutná zároveň existencia skutočnej vedomosti o podstatných skutkových okolnostiach na strane oprávneného (čo vo veci posudzovanej NS SR pod sp. zn.

1 Cdo 67/2011 splnené bolo, avšak vo veci skúmanej dovolacím súdom napadnutej touto sťažnosťou, rozhodne splnené nebolo).

... vo veci sp. zn. 5 Cdo 121/2009 dovolací súd vyslovil správny právny názor, ak spojil začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty s nadobudnutím skutočnej vedomosti oprávneného o podstatnej okolnosti - ktorou v uvedenom prípade bola vedomosť o vadnosti zmluvy na základe ktorej sa plnilo, ktorú (vedomosť) oprávnená osoba získala právoplatnosťou rozsudku súdu, ktorým bola vyslovená neplatnosť zmluvy na základe ktorej sa plnilo...

... v rozhodnutí dovolacieho súdu napadnutého touto sťažnosťou sa však dovolací súd nepriamo stotožnil s presne opačným záverom a síce, že skutočnú vedomosť (v tomto prípade o existencii väd zmluvy) v podstate nie je potrebné skúmať, táto sa jednoducho len odvodí od predpokladanej vedomosti o právnej úprave (čo sú ale reálne dve úplne odlišné skutočnosti).

... ani v spore vedenom NS SR pod sp. zn. 5 Cdo 121/2009 nevystupoval žiadny spotrebiteľský prvok (na rozdiel od dovolacieho konania napadnutého sťažnosťou).

V rámci konania, kde sťažovateľ vystupuje ako žalobca, ide o posúdenie právnej otázky začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy na ktorú sa zo zákona vzťahuje fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti. Teda v posudzovanom prípade je skutková situácia taká, že: (i) medzi spotrebiteľom (sťažovateľom) a poskytovateľom úveru bola uzatvorená písomná zmluva o úvere; (ii) spotrebiteľ (sťažovateľ) podľa písomnej zmluvy o úvere plnil - teda plnil na základe uzatvorenej zmluvy v súlade s povinnosťami, ktoré mu zo zmluvy výslovne a priamo vyplývali ako zmluvnej strane; (iii) spotrebiteľ (sťažovateľ) nemal vedomosť o dôležitej skutkovej okolnosti a síce, že zmluva o úvere trpí právnymi vadami a z tohto dôvodu sa na zmluvu o úvere uplatňuje fikcia bezúročnosti a bez poplatkovosti; tomu zodpovedá aj správanie sťažovateľa, ktorý plnil na účet svojho veriteľa všetko plnenie súlade so zmluvou o úvere (t.j. aj plnenie predstavujúce úrok a poplatky); (iv) z dôvodu vadnosti zmluvy o úvere a s tým spojeným uplatnením zákonnej sankcie (bezúročnosť a bezpoplatkovosť) je plnenie spotrebiteľa (sťažovateľa) v časti možné považovať za bezdôvodné obohatenie; (v) o vadnosti zmluvy o úvere (a uplatnení sankcie bezúročnosti a bezpoplatkovosti) sťažovateľ skutočne nevedel a jeho vedomosť v momente plnenia nebola

ani žiadnym spôsobom preukázaná (resp. ani nebola preukazovaná); o možnej pochybnosti o zákonnosti zmluvy o úvere (resp. o jej vadnosti) bol sťažovateľ informovaný zo strany advokáta, avšak táto otázka (vadnosti zmluvy o úvere) nebola právoplatne súdnym rozhodnutím nikdy konštatovaná - t.j. sťažovateľ sa dozvedel v tejto veci právny názor advokáta na vadnosť zmluvy o úvere a z toho vyplývajúci potenciálny následok - bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru.

V prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere ide v prípade naplnenia konkrétnych okolností (pri konkrétnom spôsobe vadnosti zmluvy, ako je upravená v zákone o spotrebiteľských úveroch) o osobitnú okolnosť, ktorá sa uplatní zo zákona a ktorá mení inak výslovne upravené práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce z uzatvorenej zmluvy o úvere (a to len v časti plnenia jednej zo zmluvných strán, ktoré zodpovedá povinnosti uhradiť úroky a poplatky požadované veriteľom).

... v žiadnom prípade nemožno hovoriť o plnení bez právneho dôvodu (môže ísť o plnenie porovnateľné s plnením z neplatného, resp. čiastočne neplatného právneho dôvodu - rovnako ako pri neplatnosti zmluvy z dôvodu jej vadnosti, aj sankcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti sa uplatní z dôvodu špecifickej vadnosti zmluvy o úvere).

... súdy sa totiž rozhodli v prípade spotrebiteľského úveru a pre prípad plnenia z vadnej zmluvy, prezumovať vedomosť spotrebiteľa o tejto vadnosti a všetkých následkoch s tým spojených, hoci v porovnateľných prípadoch (bez spotrebiteľského prvku) je bežne rozhodované zásadne odlišným spôsobom (najmä tak, že vadnosť zmluvy by mala byť najskôr konštatovaná zo strany súdu alebo by sa o nej mal plniaci subjekt inak skutočne dozvedieť).

V tejto súvislosti si dovoľujeme tvrdiť existenciu zásadného významu rozhodnutia o predmetnej právnej otázke, zo strany Najvyššieho súdu SR. Poukazujeme na existenciu stoviek súdnych rozhodnutí, ktoré rozdielne podporujú oba závery, a to záver prezentovaný prvostupňovým a odvolacím súdom (nepriamo aj dovolacím súdom) v tejto veci a presne opačný záver, ako ho prezentuje napríklad sťažovateľ; takéto protichodné rozhodnutia sú pritom prijímané tak na úrovni okresných, ako aj krajských súdov Slovenskej republiky, pričom táto otázka nebola nikdy zo strany Najvyššieho súdu SR meritórne posudzovaná a rozhodnutá. Aj z uvedeného dôvodu je rozhodnutie dovolacieho súdu (odmietnutie dovolania z dôvodu, že uvedená otázka už bola vyriešená v rozhodovacej praxi dovolacieho

súdu) v tejto veci podstatným a zásadným zásahom do práva sťažovateľa. ktoré sa okrem sťažovateľa samotného bezprostredne dotýka tisícov ďalších účastníkov súdnych konaní v rámci ktorých je rovnaká právna otázka opakovane rozhodovaná zásadne rozdielnym spôsobom (keďže rozhodovacia prax nie je ustálená, a to aj z dôvodu absencia posúdenia tejto otázky zo strany Najvyššieho súdu SR).

... Sťažovateľ vidí nedostatočnosť odôvodnenia tohto rozhodnutia spočívajúcu v tom, že najvyšší súd sa iba všeobecne vysporiadal s dôvodmi svojho rozhodnutia, pričom nedal odpovede na základné skutkové otázky namietané sťažovateľom, ktoré podľa jej názoru objektívne spochybňovali právne závery a postup súdov nižšieho stupňa. Tento nedostatok považuje sťažovateľ za prejav arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti rozhodnutia najvyššieho súdu, čo znamená zároveň porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

... ak by totiž dovolací súd posúdil aj kontext rozhodnutia Najvyššieho súdu SR vo veci pod sp. zn. 6 Mcdo 9/2012 a obdobných konaniach v ktorých boli vyslovené rovnaké závery (nie len formálne skonštatoval iný skutkový a právny základ), potom by dospel k záveru, že súd v tejto veci (rovnako ako aj ďalšia početná judikatúra najvyšších súdnych autorít v obdobných veciach) prelomil zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“ všeobecne (bez obmedzenia na procesné alebo hmotnoprávne otázky)...

... v tomto prípade dovolací súd nie len že nepochopiteľne a so zmätočným odôvodnením neprihliadol na prelomenie zásady vigilantibus iura scripta sunt (vzhľadom na spotrebiteľský prvok), ale naopak, nepriamo vyložil a uplatnil právnu normu v neprospech spotrebiteľa (uvedené možno konštatovať z dôvodu, že v obdobných prípadoch, kde spotrebiteľský prvok neexistoval, nebol ani zo strany dovolacieho súdu nikdy založený začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby len na prezumovanej vedomosti o podstatných okolnostiach a aj v prípade vadnosti úkonu na základe ktorého sa plnilo, bola vždy posudzovaná aj skutočnosť, kedy sa oprávnený subjekt o vadnosti úkonu alebo zmluvy dozvedel - najmä poukazovaním na právoplatné rozhodnutia, ktoré vadnosť úkonu potvrdili).».

8. Z uvedených dôvodov sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa, [REDAKOVANÉ], nar.: [REDAKOVANÉ], trvale bytom: [REDAKOVANÉ], občan SR na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 10.01.2018 vydaným, pod sp. zn.: 3Cdo/169/2017 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 10.01.2018, vydané pod sp. zn.: 3Cdo/169/2017 sa ruší a vec vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 289,01 EUR s DPH na účet právneho zástupcu sťažovateľa, Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s.r.o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

9. K prijatej sťažnosti sa vyjadril aj najvyšší súd podaním č. k. KP 3/2020-104 zo 4. marca 2020, v ktorom uviedol:

„Dovolanie musí spĺňať podmienky prípustnosti a súčasne musí byť daný dovolací dôvod. Osobitosť právnej úpravy je v tom, že podmienky prípustnosti podľa ustanovenia § 420 sú nielen dôvodmi (podmienkami) prípustnosti, ale aj jedným z dovolacích dôvodov podľa § 431. V prípade druhého dovolacieho dôvodu vymedzeného v ustanovení § 432, teda nesprávneho právneho posúdenia veci, je prípustnosť dovolania upravená v ustanovení § 421. Inak povedané ustanovenie § 421 upravuje podmienky (predpoklady) prípustnosti dovolania a ustanovenie § 432 dovolacie dôvody. Dovolací dôvod poskytuje odpoveď na otázku čo má dovolací súd riešiť a predpoklad prípustnosti uvádza prečo má dovolací súd nastolenú otázku riešiť.

Dovolacím dôvodom podľa § 432, teda nesprávneho právneho posúdenia veci je identifikácia právnej otázky, ktorú má odvolací súd riešiť, pretože ju odvolací súd vyriešil nesprávne a vysvetlenie v čom spočíva táto nesprávnosť riešenia.

Z náležitostí dovolania, ktorými je dovolací súd viazaný, zákon uvádza dovolací dôvod a dovolací návrh. Dovolací súd je teda viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto určenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu. Skúmanie prípustnosti dovolania je tak vecou dovolacieho súdu, ktorý ale nie je viazaný jeho

vymedzením (§ 419 CSP - ak to zákon pripúšťa). To znamená, že ak dovolací súd vyhodnotí, že dovolaním nastolená právna otázka bola už riešená, tak posúdi, či došlo k odklonu od ustálenej praxe dovolacieho súdu, a v tomto smere posúdi prípustnosť dovolania, teda nielen jeho prípustnosť.“

10. Najvyšší súd uzavrel, že rozhodnutie o sťažnosti ponecháva na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

11. Sťažovateľka vo svojom stanovisku z 25. marca 2020 k vyjadreniu najvyššieho súdu zotrvala na dôvodnosti svojej sťažnosti a uviedla, že „... otázka začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia v prípadoch, o aký ide v prejednávacom prípade, nebola do momentu rozhodnutia o podanom dovolaní vyriešená. Pokiaľ dovolací súd poukázal na existenciu rozhodnutí dovolacieho súdu vydaných v konaniach vedených pod sp. zn.: 1Cdo/67/2011 a 5Cdo/121/2009, zhodne s našou doterajšou argumentáciou uvedenou v podanej ústavnej sťažnosti uvádzame, že dovolací súd sa v týchto rozhodnutiach problematikou plynutia dvojročnej subjektívnej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia síce zaoberal, avšak išlo o prípady s diametrálne odlišným skutkovým stavom, než o aký ide v prejednávacom prípade.

... posúdenie začiatku plynutia dvojročnej, subjektívnej, premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia je potrebné analyzovať v každom prípade individuálne, keďže uvedené posúdenie v každom prípade závisí od posúdenia konkrétnych skutkových okolností, a to tých, kedy oprávnený subjekt nadobudne skutočnú vedomosť o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa bezdôvodne obohatil.

... z podaného dovolania nesporne vyplýva, že jeho predmetom je vyriešenie právnej otázky spočívajúcej v ustálení začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby. O tom, že táto otázka bola dovolaciemu súdu v čase rozhodovania o podanom dovolaní zrejmá svedčí i to, že z rozhodnutia dovolacieho súdu nijakým spôsobom takýto nedostatok podaného dovolania nevyplýva.“

12. Z uvedených dôvodov navrhla, aby ústavný súd rozhodol v prejednávanej veci v zmysle podanej ústavnej sťažnosti a priznal jej plný nárok na náhradu trov konania.

Sťažovateľka zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

13. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Relevantná právna úprava

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

20. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

21. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok.

22. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

23. Podľa § 133 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

25. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

III.

Právne posúdenie vecí ústavným súdom

26. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

27. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov.

28. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

29. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok (III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36).

30. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, kedy je

proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

31. V nadväznosti na sťažostnú argumentáciu sťažovateľky ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

32. Napadnutým uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľky (neúspešnej spotrebiteľky) podané s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP odmietol ako neprípustné, keď konštatoval, že sťažovateľkou nastolená právna otázka už bola dovolacím súdom zodpovedaná v jeho skorších rozhodnutiach.

33. Predmetom konania vedeného na okresnom súde je nárok sťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovanej. Sťažovateľka s ňou uzatvorila zmluvy o spotrebiteľských úveroch, ktoré však neobsahovali všetky zákonom o spotrebiteľských úveroch vyžadované náležitosti, a preto sa považujú za bezúročné a bez poplatkov, pričom však sťažovateľka žalovanej vrátila viac ako len požičanú istinu, čím sa žalovaná bezdôvodne obohatila, keď od sťažovateľky prijala plnenie, na ktoré nárok nemala.

34. Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľka ako spotrebiteľka poznala obsah zákonných ustanovení, a teda aj mala vedomosť o absencii zákonom predpísaných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, dôsledkom ktorej je bezúročnosť úveru, a preto už momentom preplatenia sumy istiny nadobudla vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej – veriteľa, preto jej nárok v čase jeho uplatnenia na súde bol premlčaný v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe. Ústavný súd neopomenul, že na druhej strane žalovaná (ako odborník, dlhodobo pôsobiaci na trhu, znalý právnej úpravy, problematiky, ktorá je predmetom jeho podnikateľskej činnosti) v sporovom konaní popierala existenciu nedostatkov spotrebiteľských zmlúv uzatvorených so sťažovateľkou.

35. Pokiaľ najvyšší súd v napadnutom uznesení poukazuje na rozhodnutie sp. zn. 1 Cdo 67/2011, v tomto prípade išlo o situáciu, keď v konaní nebola preukázaná existencia zmluvy o pôžičke, resp. výpožičke, pričom žalobca poukázal žalovanej sumu 100 000 Sk, dôvod tohto plnenia v konaní preukázaný nebol, preto bol nárok posúdený ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (plnenie bez právneho dôvodu). Najvyšší súd konštatoval, že pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúci deň, keď sa oprávnený skutočne preukázateľne dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Oprávnený sa dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil, keď získa znalosť tých skutkových okolností, z ktorých je možné zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vyvodit'. Žalobca poukázal čiastku žalovanej 28. augusta 2006 a podľa názoru najvyššieho súdu týmto dňom začala žalobcovi plynúť i dvojročná subjektívna premlčacia doba v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobca v konaní nepreukázal právny dôvod poskytnutia plnenia, teda od počiatku išlo o plnenie bez právneho dôvodu, už v tomto okamihu boli žalobcovi známe všetky skutkové okolnosti potrebné na podanie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia.

36. V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 121/2009 išlo o situáciu, keď bolo predmetom konania vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu užívania nehnuteľností žalovanou bez právneho dôvodu. Najvyšší súd konštatoval, že pre začiatok dvojročnej subjektívnej premlčacej doby je rozhodný deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade

skutočne dozvie o tom, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal. Rozhodujúce je zistenie skutkového stavu. V konaní bolo ustálené, že žalobkyňa sa dozvedela o tom, že žalovaná nehnuteľnosti užíva bez právneho dôvodu, najneskôr právoplatnosťou rozsudku súdu, ktorým bola kúpna zmluva týkajúca sa žalovanou užívaných nehnuteľností vyhlásená za neplatnú.

37. Prima facie sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu môže javiť po formálnej stránke ako presvedčivé, poukazujúce na relevantné skoršie rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorých právne závery dávajú odpoveď na právnu otázku určenia počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia obsiahnutej v dovolaní sťažovateľky.

38. Ústavný súd však dospel k záveru, že rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 67/2011 a sp. zn. 5 Cdo 121/2009 síce riešia problematiku posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia a za rozhodujúci moment považujú okamih, keď sa subjekt skutočne dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia, vychádzajú však z odlišného skutkového, právneho základu, ako to je v prejednávanej veci, nezohľadňujúc jej podstatu a predovšetkým pre rozhodnutie podstatné osobitosti. V konaní sp. zn. 1 Cdo 67/2011 nebola preukázaná existencia akejkoľvek zmluvy, medzi stranami sporu nešlo o spotrebiteľský spor, v konaní sp. zn. 5 Cdo 121/2009 taktiež nešlo o spotrebiteľský spor, k uzavretiu zmluvy medzi stranami sporu síce došlo, súdom však bola konštatovaná jej neplatnosť a pri posúdení začiatku subjektívnej premlčacej doby súd vychádzal z toho, že táto začala plynúť najneskôr momentom právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy, v konaní nebolo riešené, či žalovaná už v čase uzavretia zmluvy mala, mohla mať vedomosť o jej neplatnosti. Preto nemožno uzavrieť, že predmetné rozhodnutia riešia právnu otázku, ktorá je predmetom sťažovateľkinho dovolania. Napokon záver, že za rozhodujúci pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby je okamih nadobudnutia skutočnej vedomosti oprávneného subjektu o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, nerozporuje ani sama sťažovateľka a ani okresný súd a krajský súd.

39. Z dovolania sťažovateľky je zrejmé, že sa domáha posúdenia otázky určenia počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby s ohľadom na spotrebiteľský charakter sporu. Popiera, že za nadobudnutie skutočnej vedomosti o vzniku bezdôvodného obohatenia možno považovať stav, keď sa u spotrebiteľa uplatní princíp „neznalosť zákona neospravedlňuje“, a teda subjektívna premlčacia doba na jeho strane začína plynúť už momentom, keď spotrebiteľ za stavu bezúročnosti úveru (ktorý nastáva zo zákona a spotrebiteľ má podľa krajského súdu o obsahu tohto zákona od počiatku vedomosť) plní nad rámec požičanej istiny. V dovolaní sťažovateľka nadväzne akcentuje, že v spotrebiteľských sporoch s ohľadom na záver najvyššieho súdu vyslovený v uznesení vo veci sp. z. 6 M Cdo 9/2012 princíp „neznalosť zákona neospravedlňuje“ ustupuje silnejšiemu princípu ochrany spotrebiteľa.

40. Predmetom rozhodnutí, na ktoré poukazuje najvyšší súd, nebol spotrebiteľský spor, základom právneho vzťahu medzi stranami sporu ani v jednom prípade nebola zmluva o spotrebiteľskom úvere, nešlo o prípad bezdôvodného obohatenia, ktorý nastáva v dôsledku existencie osobitnej sankcie postihujúcej jednu zo zmluvných strán upravenej priamo v zákone. Nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere, a tak majúca v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie, je špecifickým predpokladom vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktačnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Zmluvný vzťah je v takomto prípade založený relevantným právnym titulom, na základe ktorého sú zmluvné strany povinné si navzájom plniť (aj keď zo strany spotrebiteľa v obmedzenom rozsahu, nekorešpondujúcom s ustanoveniami zmluvy o úrokoch, poplatkoch).

41. Ústavný súd konštatuje, že rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 67/2011 a sp. zn. 5 Cdo 121/2009 nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, keď reálne dôjde

k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia.

42. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania (aj keď tento ich vníma ako relevantné), ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

43. Je zrejmé, že právnym titulom vzniku záväzkového vzťahu existujúceho medzi oprávneným a povinným v exekučnom konaní, v rámci ktorého bolo vydané uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012, bola spotrebiteľská zmluva. Predmetom konania o mimoriadnom dovolaní vo veci sp. zn. 6 M Cdo 9/2012 bolo posúdenie otázky, či je exekučný súd oprávnený skúmať platnosť rozhodcovskej doložky/zmluvy, ako aj otázka samotného posúdenia platnosti rozhodcovskej doložky exekučným súdom. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 M Cdo 9/2012 vo vzťahu k oprávneniu exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy konštatoval, že aj pokiaľ spotrebiteľ v rozhodcovskom konaní platnosť rozhodcovskej doložky nespochybní, exekučný súd je nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať platnosť rozhodcovskej doložky, poukazujúc pritom na princíp ochrany spotrebiteľa, ktorému v takomto prípade ustupuje princíp „vigilantibus iura scripta sunt“. Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia je tak zrejmé, že najvyšší súd uprednostnil princíp ochrany spotrebiteľa nielen pri procesnoprávnej otázke (oprávnenie exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky), ale aj pri hmotnoprávnom aspekte veci (posúdenie platnosti samotnej rozhodcovskej doložky), keď dospel k záveru, že *„realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov... zo strany spotrebiteľa“*. V danom prípade išlo o zákon č. 483/2001 o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov a otázku znalosti tohto zákona na strane spotrebiteľa v kontraktačnej fáze pri uzatváraní rozhodcovskej doložky. S týmto aspektom rozhodnutia sp. zn. 6 M Cdo 9/2012 týkajúcim sa posúdenia hmotnoprávnej otázky sa najvyšší súd

v napadnutom uznesení nijako nevyrovnal, pričom nároky kladené v zmluvnom vzťahu na spotrebiteľa nepochybne majú relevanciu pre posúdenie aspektov podstatných pre rozhodnutie v merite veci, ktorá je predmetom konania pred okresným súdom vo veci sp. zn. 5 C 49/2016. Preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za presvedčivé.

44. Rekapitulované okolnosti veci sťažovateľky i súvisiacej judikatúry vyžadujú od najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP nárok na citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku zásadného významu. Ústavný súd po zohľadnení okolností predmetnej veci, odôvodnenia napadnutého uznesenia a povahy uznesení, na ktoré najvyšší súd v napadnutom uznesení poukazuje, dospel k záveru, že napadnuté uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže sa opiera o svoju skoršiu judikatúru, ktorú nie je možné považovať za riešiacu právnu otázku predstretú sťažovateľkou. V dôsledku toho neposkytuje dostatok relevantných dôvodov pre najvyšším súdom prijatý záver o neprípustnosti dovolania sťažovateľky. Najvyšší súd sa tiež nedostatočne vyrovnal s jej podstatným argumentom, ktorým poukazovala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. z. 6 M Cdo 9/2012 a odôvodňovala potrebu uprednostnenia princípu ochrany spotrebiteľa pred princípom „neznalosť zákona neospravedlňuje“. Nadväzne ústavný súd podotýka, že v dôsledku odmietnutia sťažovateľkinho dovolania najvyšší súd ani nemohol skúmať aplikovateľnosť názoru, podľa ktorého nie predpokladaná, ale skutočná vedomosť oprávneného je rozhodujúca pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie žalovaného nároku (napríklad rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky zo 17. decembra 1978 vo veci sp. zn. 2 Cz 35/77, III. ÚS 413/2013, uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 25. novembra 2008 vo veci sp. zn. 30 Cdo 4366/2007 a ďalšie), na okolnosti sťažovateľkinej kauzy.

45. Z uvedených dôvodov napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu i jej právo na spravodlivé súdne konanie. Nedostatky napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dosahujú intenzitu odôvodňujúcu vysloviť porušenie sťažovateľkinho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy. V dôsledku

odmietavého výroku napadnutého uznesenia totiž najvyšší súd nedal odpoveď na právnu otázku nastolenú v dovolaní, a tým tvoriacu materiálny predmet samotného dovolacieho konania, ktorého iniciovaním sa sťažovateľka domáhala svojho základného práva na súdnu ochranu v medziach zákona vykonávajúceho toto základné právo (čl. 51 ods. 1 ústavy). Ústavný súd preto rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy i jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

46. Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 ústavy, vzhľadom na vyhovenie sťažnosti ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

47. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu podané dovolanie proti rozsudku krajského súdu znova prerokovať, v okolnostiach prípadu sa dôsledne vyrovnáť s jeho obsahom a, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), opätovne rozhodnúť o dovolaní, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené.

V.

Trovy konania

48. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

49. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

50. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd konštatuje,

že v zmysle už uvedených ustanovení vyhlášky by sťažovateľke patrila náhrada trov konania v sume 390,50 €, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 153,50 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 9,21 €, zvýšené o 20 % dane z pridanej hodnoty (65,08 €), avšak vzhľadom na to, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) vrátane k nim prináležiacich režijných paušálov, zvýšené o 20 % dane z pridanej hodnoty v celkovej sume 289,01 € a ústavný súd nemôže prekročiť sťažovateľkin návrh, priznal sťažovateľke náhradu trov konania v ňou požadovanej sume 289,01 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu z 25. marca 2020 ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

52. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu